

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бухало О.Л. Робоча програма «Логоритміка» для студентів ОПП. Дошкільна освіта, 2019. 31 с
2. Гвоздецька С.В. Методика проведення корекційних занять з фізичного виховання з дітьми старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку : навч.-метод. посіб. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2002. 52 с.
3. Гладченко І.В. Програма розвитку дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю «Фізичне виховання та основи здоров'я»: методичні рекомендації. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 152 с.
4. Котломанітова Г. Упровадження логоритміки в інклюзивне освітнє середовище початкової школи. Теоретична і дидактична філологія. Серія «педагогіка». 2018. Вип. 27. С. 84–93.
5. Найдич В.М. Використання логоритмічних прийомів у корекційній роботі / В.М. Найдич, І. Конюк. Логопед : науково-методичний журнал. 2014. № 3. С. 28–30.
6. Сімко А.В. Особливості розвитку психомоторної активності дітей. Актуальні питання корекційної освіти. 2017. № 9(2). С. 205–214.
7. Хілько Г.О. Логоритміка для дітей-логопатів дошкільного віку. Логопед : науково-методичний журнал. 2013. № 8. С. 40–45.
8. Ahmed, I., & Chao, T. (2018). Assistive learning technologies for students with visual impairments: A critical rehumanizing review. *Investigations in Mathematics Learning*, 10(3), 173–185.
9. Chen, Y.-W., Cordier, R., & Brown, N. (2015). A preliminary study on the reliability and validity of using experience sampling method in children with autism spectrum disorders. *Developmental Neurorehabilitation*, 18(6), 383–389

УДК 376-056.2 (477)

Марина САСІНА

учитель-дефектолог,
ЗДО №12 «Олімпійський» СМР

СЕНСОРНІ ІГРИ В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ООП

У статті визначені особливості використання сенсорних ігор у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах закладу дошкільної освіти. Визначено зміст та умови проведення зазначеної діяльності. Подано поради щодо залучення батьків до спільних сенсорних ігор з дітьми.

Ключові слова: сенсорні ігри, корекційна робота, діти з особливими освітніми потребами, сенсорна зона, заклад дошкільної освіти.

The article defines the features of using sensory games in working with children with special educational needs in the conditions of a preschool education institution. The content and conditions of the specified activity are defined. Advice is given on involving parents in joint sensory games with children.

Key words: sensory games, correctional work, children with special educational needs, sensory zone, preschool education institution.

Постановка проблеми. В Україні, за інформацією Громадської Спілки «Освіторія», кожна третя сім'я виховує дитину з особливими освітніми потребами, і ця статистика постійно зростає. За даними досліджень в країні нараховується 165 000 дітей із особливими освітніми потребами, хоча точний показник невідомий. Загальна ж кількість інклюзивних закладів освіти в Україні складає 7%.

Дослідження показали, що майже 80% сімей розпадаються протягом перших 2-3 років після народження дитини із інвалідністю. Тому не лише педагоги, але і батьки потребують підтримки та доступу до передових

освітніх, реабілітаційних та корекційних методик, які використовують фахівці у багатьох країнах світу.

На сучасному етапі наявні наступні загрози успішному впровадженню інклюзивної освіти: непристосованість педагогічного середовища до ефективного впровадження практик інклюзивної освіти, опір соціального співтовариства та учасників освітнього процесу стосовно змін в освітній політиці в галузі інклюзивної освіти, відсутність розвинутої інклюзивної культури у закладах освіти, а також введення в Україні воєнного стану, що ще більше пригнічує стан дітей із ООП [4, с. 1].

Одним із доступних та дієвих, на нашу думку, засобів корекції відхилень психофізичного розвитку у дошкільників із ООП на сьогодні є використання сенсорних ігор, адже це ефективний спосіб розвитку сенсорної чутливості, дрібної моторики, мовлення, пізнавальних процесів у дітей з ООП. Ці ігри прості у використанні та не потребують великих матеріальних затрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями використання сенсорних ігор із дошкільниками цікавилось багато українських дослідників, зокрема:

Матвеева Л., яка розробила методику використання сенсорних ігор для розвитку сенсорної чутливості у дітей дошкільного віку. У своїй роботі «Сенсорний розвиток дітей дошкільного віку» автор показала, що сенсорні ігри є ефективним способом розвитку сенсорної чутливості у дітей дошкільного віку.

Сорокіна Н., яка вивчала вплив сенсорних ігор на розвиток дрібної моторики у дітей дошкільного віку. У своїй роботі «Розвиток дрібної моторики у дітей дошкільного віку» вона

довела, що сенсорні ігри сприяють розвитку дрібної моторики у дітей дошкільного віку [6].

Швайко Г., яка розробила комплекс сенсорних ігор для розвитку мовлення у дітей дошкільного віку [9].

Ушакова О., яка вивчала вплив сенсорних ігор на розвиток пізнавальних процесів у дітей дошкільного віку [8].

Ткаченко Т., яка розробила програму сенсорного розвитку дітей дошкільного віку, що включає в себе різноманітні сенсорні ігри [7].

Бойченко О., яка розробила методику використання сенсорних ігор для розвитку сенсорної чутливості у дітей з ООП [2].

Войтович Н., яка вивчала вплив сенсорних ігор на розвиток дрібної моторики у дітей з ООП [2].

В. Гаврилук Т., яка розробила комплекс сенсорних ігор для розвитку мовлення у дітей з ООП [2].

Кондратенко О., яка вивчала вплив сенсорних ігор на розвиток пізнавальних процесів у дітей з ООП [2].

Мельник Л., яка розробила програму сенсорного розвитку дітей з ООП [2].

Ці дослідження показали, що сенсорні ігри є ефективним способом розвитку дітей дошкільного віку із особливими освітніми потребами. Вони сприяють розвитку сенсорної чутливості, дрібної моторики, мовлення та пізнавальних процесів.

На нашу думку, використання сенсорних ігор у роботі з дітьми із ООП значно полегшить для них освітній процес, створить умови для гармонійного розвитку особистості та активізує компенсаторні можливості дітей. Крім того, в сенсорні ігри з дитиною можуть бути включені й

батьки. Саме тому такий вид діяльності є актуальним та продуктивним.

Мета статті – висвітлити особливості використання сенсорних ігор у корекційній роботі з дітьми з ООП.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тема використання сенсорних ігор у роботі з дітьми із особливими освітніми потребами є актуальною на сьогодні, так як подібна діяльність є ефективним способом розвитку сенсорної чутливості, моторики, мовлення та інших сфер розвитку дітей із ООП.

Сенсорні ігри – це ігри, які спрямовані на розвиток сенсорної чутливості, тобто здатності людини сприймати навколишній світ за допомогою органів чуття. До сенсорних ігор відносяться ігри з різними матеріалами та текстурами, з музикою та звуками, з запахами та смаками, з кольорами та формами [9, с. 122].

Актуальність використання сенсорних ігор у роботі з дошкільниками із ООП досліджується через декілька ключових аспектів:

1. Соціальна активність та якість життя дітей з ООП: Діти з особливими освітніми потребами можуть зазнавати обмежень у щоденному житті та мати знижену активність. Застосування сенсорних ігор допомагає підвищити їхню соціальну активність та покращити якість життя, роблячи навколишній світ більш доступним і захопливим.
2. Розвиток рухових навичок. Сенсорні ігри сприяють розвитку рухових навичок та координації. Це особливо важливо для дітей з ООП, які можуть потребувати додаткової підтримки у цьому аспекті.
3. Сенсорна інтеграція та відчуття комфорту. Для багатьох дітей із ООП сенсорні стимуляції допома-

гають знизити напругу та покращити сенсорну інтеграцію. Вони можуть допомагати дітям з ООП відчувати більше комфорту у своєму тілі та оточуючому середовищі.

4. Корекція порушень. Сенсорні ігри можуть бути використані як частина комплексної корекційної роботи для вирішення окремих проблем дітей із ООП. Вони можуть допомагати вдосконалити рухові функції, покращити м'язовий тонус та розвивати баланс.
5. Індивідуалізація та мотивація. Сенсорні ігри можуть бути спеціально підібраними для конкретних потреб кожної дитини з ООП. Індивідуальний підхід підвищує мотивацію та результативність корекційної роботи.
6. Доступність та низька інвестиція. Багато сенсорних ігор можуть бути виконані зі звичайних матеріалів та зовсім не вимагають значних фінансових витрат. Це робить їх досить доступними для застосування у різних умовах та групах дітей з ООП [2, с. 22].

Сенсорні ігри допомагають дітям із ООП:

- Розвивати сенсорну чутливість: допомагають дітям краще відчувати навколишній світ, розвивати тактильну, слухову, зорову, дотикову та інші види чутливості.
- Покращувати моторику: допомагають дітям розвивати дрібну та загальну моторику, а також координацію рухів.
- Розвивати мовлення: допомагають дітям розвивати словниковий запас, граматичну складову мовлення, а також зв'язне мовлення.
- Створювати позитивні емоції: допомагають дітям отримувати позитивні емоції, що сприяє

їхньому загальному розвитку та навчанню [3, с. 23].

Сенсорні ігри є ефективним способом розвитку сенсорної чутливості, моторики, мовлення та інших сфер розвитку дітей дошкільного віку. Їх можна використовувати в різних освітніх ситуаціях, як у групі, так й індивідуально.

Існує безліч різноманітних сенсорних ігор, які можна використовувати у роботі з дітьми із ООП в умовах дошкільного закладу освіти. До таких ігор відносяться:

- Ігри з піском і водою. Діти можуть грати з піском і водою, створюючи різні форми і конструкції.
- Ігри з музичними інструментами. До таких ігор відносяться ігри з музичними інструментами, шумовими іграшками тощо. Діти можуть грати на музичних інструментах, розвиваючи слухову чутливість.
- Ігри з ароматичними маслами. Діти можуть нюхати ароматичні масла, розвиваючи нюхову чутливість.
- Ігри з кольоровими матеріалами. До таких ігор відносяться ігри з кольоровими кубиками, пірамідами тощо. Діти можуть розфарбовувати, сортувати та рахувати кольорові матеріали, розвиваючи зорову чутливість.
- Ігри з м'якими та твердими предметами. Діти можуть відчувати різні текстури, розвиваючи тактильну чутливість [7, с. 12].

Вибір сенсорних ігор для дітей із ООП залежить від їхніх індивідуальних потреб і можливостей. Ігри повинні бути безпечними, цікавими та викликати позитивні емоції у дитини.

Є певні вимоги до організації сенсорної зони в закладі дошкільної освіти:

- Слід облаштовувати зону так, щоб діти могли вільно пересуватися та досліджувати матеріали.
- Використовувати різноманітні матеріали та текстури.
- Переконатися в безпеці куточку для дітей із ООП [1, с. 6].
Щоб сенсорні ігри були корисними для дітей, слід дотримуватись наступних правил їх застосування у закладі дошкільної освіти:
 - Враховувати індивідуальні потреби дітей. Сенсорні ігри повинні бути безпечними та цікавими для всіх дітей, незалежно від їхніх індивідуальних потреб і можливостей.
 - Створювати позитивну атмосферу. Сенсорні ігри повинні викликати позитивні емоції у дітей.
 - Використовувати різноманітні матеріали та текстури. Це допоможе дітям краще відчувати навколишній світ.
 - Заохочувати дітей до спілкування. Сенсорні ігри можна використовувати для розвитку мовленнєвих навичок [9, с.77].

Робота з сенсорними іграми у роботі з дітьми із ООП проводиться під керівництвом фахівців, таких як логопед, дефектолог, психолог тощо. Фахівці допомагають дітям правильно використовувати сенсорні ігри, а також оцінюють їхню ефективність.

Одним із актуальних завдань сучасних педагогів, що працюють в інклюзивних групах, є ефективна організація взаємодії з батьками своїх вихованців. Взаємодія ця включає в себе співпрацю, взаємну підтримку і розподіл відповідальності в процесі навчання та виховання дітей у навчальному закладі. Батьки є важливими партнерами для педагогів, оскільки вони грають ключову роль у навчанні, вихованні та соціалізації дітей. Тому їм повинно бути надано

можливість брати активну участь у прийнятті важливих рішень щодо розвитку та адаптації своїх дітей.

Згідно з думкою фахівців, таких як Захарова А., Ісаєва Д., Піроженко Т., Радченко М. тісна співпраця між сім'єю та педагогами, психологами і лікарями впливає на формування та розвиток особистості дітей з особливими освітніми потребами. Для родин, що виховують дітей з особливими потребами, важливо виконувати функції корекційно-розвивальної, компенсуючої та реабілітаційної. Ці функції передбачають визначення психофізичного та соціального статусу дитини, забезпечення її матеріальної незалежності та соціальної адаптації. Сім'ї, що виховують дітей із особливими потребами, повинні бути відкритими до інших сімей і груп підтримки, які стикаються із схожими проблемами [5].

Фахівці в інклюзивних закладах освіти в Україні експериментують і впроваджують різноманітні технології, які сприяють повному включенню батьків у освітній процес та сприяють розумінню і розподілу відповідальності між педагогами і батьками. Це стосується не лише батьків дітей з особливими освітніми потребами, але також батьків дітей з типовим розвитком, оскільки без їхньої підтримки неможливо створити атмосферу «повного включення», розвивати відносини співпраці та співтворчості.

Співпраця з батьками є необхідною складовою процесу включення дітей із особливими освітніми потребами в загальноосвітню систему. Взаємодія між родинами та педагогами має на меті забезпечити успішну адаптацію та розвиток цих дітей. Педагоги та батьки є спільними вихователями і партнерами у процесі

навчання та виховання дітей [1].

Оскільки сенсорні ігри є ефективним способом розвитку дітей, тому важливо залучати до них і батьків. Батьки також можуть підтримувати розвиток своїх дітей, проводячи з ними сенсорні ігри вдома.

Ось кілька порад, як педагогу залучити до сенсорних ігор з дітьми батьків:

- Поясніть батькам важливість сенсорних ігор. Розкажіть їм, як сенсорні ігри допомагають дітям розвиватися.
- Запропонуйте батькам ідеї для сенсорних ігор. Поділіться з ними своїми знахідками та порадами.
- Організуйте спільні сенсорні заняття для дітей та батьків. Це допоможе батькам побачити, як їхні діти грають, і навчитися проводити з ними сенсорні ігри.

Ось кілька конкретних заходів, які педагог може вжити, щоб залучити батьків до сенсорних ігор з дітьми:

- Надішліть батькам лист або електронний лист із інформацією про сенсорні ігри та їхню важливість.
- Організуйте батьківські зустрічі, на яких ви можете обговорити сенсорні ігри.
- Створіть веб-сайт або блог для батьків, де ви можете ділитися ідеями для сенсорних ігор.
- Створіть групу в соціальних мережах для батьків, де вони можуть обмінюватися ідеями та досвідом [2, с. 67 – 69].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже за результатами аналізу науково-педагогічних літературних джерел та власного педагогічного досвіду можна стверджувати, що використання сенсорних ігор у роботі з дітьми із ООП є

ефективним способом розвитку їхніх сенсорних, моторних, мовленнєвих та інших сфер розвитку. Сенсорні ігри стають важливим інструментом у корекційній роботі з дітьми з ООП, забезпечуючи їм можливість активного розвитку та покращення якості життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блакитна Т. Технологія розвитку Школа життєтворчості в дії // Завуч. 2000. № 3. С. 14.
2. Бойко О. В., Войтович Н. Г., Гаврилюк Т. В., Кондратенко О. М., Мельник Л. В.. Сенсорний розвиток дітей з ООП. К.: Освіта, 2023. 320 с.
3. Матвеева Л. П. Сенсорний розвиток дітей дошкільного віку. К.: Рад. шк., 1980. 104 с.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009–2012 роки» від 11.09.2022 р. № 855 [Електронний ресурс]. URL: http://document.ua/prozatverdzhennja-planudii-shodo-zaprovadzhennjainklyuziv-doc1291.html.ua/legislation/Vishya_osvita/301_38 (дата звернення: 15.10.2023).
5. Радченко М. І. Особистісна саморегуляція дорослих у сім'ях з розумово відсталими дітьми-інвалідами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Київ, 2006. 18 с.
6. Сорокіна Н. М. Розвиток дрібної моторики у дітей дошкільного віку. К.: Освіта, 1994. 128 с.
7. Ткаченко Т. А. Програма сенсорного розвитку дітей дошкільного віку. К.: Освіта, 2008. 64 с.
8. Ушакова О. С. Розвиток пізнавальних процесів у дітей дошкільного віку. К.: Освіта, 2001. 144 с.
9. Швайко Г. С. Дидактичні ігри в дошкільному вихованні. К.: Рад. шк., 1986. 208 с.

УДК 376-056.313-057-053.5:81'233:[615.851:7]

Світлана ЯНКО

асистент вчителя
з інтегрованого та інклюзивного
навчання Лохвицької
ЗОШ I-III ступенів №3

Людмила МОРОЗ

кандидат педагогічних наук, доцент
СумДПУ імені А. С. Макаренка

МЕТОДИКА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ

У статті висвітлено методику вдосконалення зв'язного мовлення у дітей середнього шкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку засобами арттерапії. Представлено результати впровадження методики.

Ключові слова: зв'язне мовлення, інтелектуальні порушення, учні середнього шкільного віку, дослідження, методика, арттерапія.

The article deals with the methodology of improving coherent speech in middle school children with intellectual disabilities by means of art therapy. The results of the methodology implementation are presented.

Keywords: coherent speech, intellectual disabilities, middle school students, research, methodology, art therapy.

Постановка проблеми. На сьогодні спостерігається тенденція збільшення числа дітей з інтелектуальними порушеннями. Недостатній рівень розвитку зв'язного мовлення – одна з особливостей мовленнєвого розвитку дітей зазначеної категорії. Щоб досягти необхідного рівня